

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
ANTHONY MICHAEL COLLINS IŠVADA,
pateikta 2023 m. sausio 26 d.¹

Byla C-817/21

R. I.
prieš
Inspectia Judiciară,
N. L.

(*Curtea de Apel București* (Bukarešto apeliacinis teismas, Rumunija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

(Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Teisinė valstybė – ESS 2 straipsnis – ESS 19 straipsnio 1 dalis – Sprendimas 2006/928/EB – Veiksminga teisminė gynyba – Teismų nepriklausomumas – Drausmės pažeidimų tyrimas ir drausminės procedūros – *Inspectia Judiciară* (Teismų inspekcija) – Vyriausiojo inspektoriaus įgaliojimai – Drausminės procedūros vyriausiojo inspektoriaus atžvilgiu nagrinėjimas – Vyriausiojo inspektoriaus pavaduotojo pareigos)

I. Įvadas

1. *Inspectia Judiciară* (Teismų inspekcija, Rumunija) yra teisminė institucija, kuriai pavesta vykdyti drausmės pažeidimų tyrimus ir inicijuoti drausmines procedūras dėl teisėjų ir prokurorų Rumunijoje. Pagal Teismų inspekcijos veiklą reglamentuojančias taisykles vyriausiasis inspektorius savo nuožiūra skiria savo pavaduotoją; vyriausiojo inspektoriaus pavaduotojo kadencija susieta ir sutampa su vyriausiojo inspektoriaus kadencija; visi teismų inspektoriai yra pavaldūs vyriausiajam inspektoriui, nuo jo priklauso jų karjera.

2. R. I. (toliau – pareiškėja) Teismų inspekcijai pateikė kelis skundus dėl teisėjų ir prokurorų, kurie dalyvavo baudžiamajame procese prieš ją. Teismų inspekcija atmetė jos skundus. Vyriausiasis inspektorius patvirtino Teismų inspekcijos sprendimus. Pareiškėja apskundė šiuos sprendimus Rumunijos teismuose. Šiose bylose *Curtea de Apel București* (Bukarešto apeliacinis teismas, Rumunija) siekia išsiaiškinti, ar iš tokios institucijos, kaip Teismų inspekcija, turi būti reikalaujama tokių pačių nepriklausomumo ir nešališkumo garantijų, kokių pagal Sąjungos teisę reikalaujama iš teismų². Konkrečiai jis klausia, ar, atsižvelgiant į pirma nurodytas taisykles, pagal

¹ Originalo kalba: anglų.

² Norint užtikrinti pagal Sąjungos teisę iš teismo reikalaujamas nepriklausomumo ir nešališkumo garantijas, būtina, kad egzistotų taisyklės, be kita ko, dėl teismo sudėties, jo narių skyrimo, įgaliojimų trukmės ir nusišalinimo, nušalinimo ir atleidimo priežasčių, kad teisės subjektams nekiltų jokių pagrįstų abejonų dėl to, ar teismui nedaro įtakos išorės veiksniai, ir dėl jo neutralumo interesų susikirtimo atveju (2021 m. balandžio 20 d. Sprendimas *Repubblica* (C-896/19, EU:C:2021:311, 53 punktas).

Sąjungos teisę draudžiami nacionalinės teisės aktai ar taisyklės, pagal kuriuos Teismų inspekcijos vyriausiojo inspektoriaus pavadootojui pavedama kontroliuoti dėl Teismų inspekcijos vyriausiojo inspektoriaus pateiktų skundų tyrimą, taip pat bet kokius dėl to galimus drausmės pažeidimų tyrimus ir drausmines procedūras.

II. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė – Sprendimas 2006/928/EB

3. 2006 m. gruodžio 13 d. Komisijos sprendimas 2006/928/EB, nustatantis bendradarbiavimo su Rumunija ir jos pažangos siekiant orientacinių tikslų teismų reformos ir kovos su korupcija srityse patikrinimo mechanizmą³ atsirado dėl dviejų suvokiamų pavojų. Pirmasis buvo susijęs su rimtu vidaus rinkos veikimo pažeidimu dėl to, kad Rumunija neįvykdys įsipareigojimų, kuriuos prisiėmė stodama į Europos Sąjungą. Antrasis pavojus kilo dėl didelių Rumunijos daromų Sąjungos teisės pažeidimų laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje. Siekiant pašalinti šiuos trūkumus Sprendimo 2006/928 priede buvo nustatyti teismų sistemos reformos ir kovos su korupcija orientaciniai tikslai. Šiais orientaciniais tikslais siekiama užtikrinti, kad Rumunija laikytųsi teisinės valstybės vertybės, įtvirtintos ESS 2 straipsnyje. Rumunija turi imtis atitinkamų priemonių, kad pasiektų šiuos orientacinius tikslus, tinkamai atsižvelgdama į Europos Komisijos ataskaitas, parengtas remiantis Sprendimu 2006/928, ir ypač į jose pateiktas rekomendacijas, remdamasi ESS 4 straipsnio 3 dalyje įtvirtintu lojalaus bendradarbiavimo principu⁴.

4. Sprendimo 2006/928 1 straipsnyje nustatyta, kad nuo 2007 m. kiekvienais metais iki kovo 31 d. Rumunija pateiks Komisijai ataskaitą apie padarytą pažangą siekiant priede nurodytų orientacinių tikslų. Komisija bet kuriuo metu gali suteikti techninę pagalbą, vykdydama įvairią veiklą, arba rinkti ir keisti informacija apie šių orientacinių tikslų pasiekimą, taip pat gali organizuoti specialistų misijas į Rumuniją. Tokiu atveju Rumunijos valdžios institucijos turi teikti būtiną paramą. Sprendimo 2006/928 priede tarp orientacinių tikslų, į kuriuos daroma nuoroda 1 straipsnyje, yra šie:

„1. Užtikrinti skaidresnį ir veiksmingesnį teisminį procesą, didinant [*Consiliul Superior al Magistraturii* (Aukščiausioji magistratų taryba)] gebėjimus ir atskaitomybę. Teikti ataskaitas ir stebėti naujųjų Civilinio proceso ir Baudžiamojo proceso kodeksų poveikį.

<...>

3. Remiantis iki šiol padaryta pažanga toliau profesionaliai atlikti nešališkus tyrimus dėl aukštų pareigūnų kaltinimų korupcija.

4. Imtis tolesnių priemonių užkirsti kelią korupcijai ir kovoti su ja, ypač vietos valdžios institucijose.“

³ OL L 354, 2006, p. 56.

⁴ 2021 m. gegužės 18 d. Sprendimas *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ ir kt.* (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 ir C-397/19, EU:C:2021:393, 158 ir 178 punktai). Taip pat žr. 2021 m. gruodžio 21 d. Sprendimą *euro Box Promotion ir kt.* (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ir C-840/19, EU:C:2021:1034, 155–175 punktai). Šio sprendimo 223 punkte Teisingumo Teismas nurodė, kad, be kita ko, iš nagrinėjamų orientacinių tikslų matyti, jog nešališkos, nepriklausomos ir veiksmingos teismų sistemos egzistavimas yra labai svarbus kovojant, be kita ko, su aukštas pareigas užimančių asmenų korupcija. Teismas nusprendė, kad orientaciniai tikslai turi tiesioginį poveikį. 2021 m. gegužės 18 d. Sprendimas *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ ir kt.* (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 ir C-397/19, EU:C:2021:393, EU:C:2021:393, 249 punktas).

B. Rumunijos teisė

1. Įstatymas Nr. 317/2004

5. 2004 m. liepos 1 d. *Legea Nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii* (Įstatymas Nr. 317/2004 dėl Aukščiausiosios magistratų tarybos)⁵ su pakeitimais ir papildymais (toliau – Įstatymas Nr. 317/2004) 44 straipsnyje nustatyta:

„(1) Aukščiausioji magistratų taryba per savo padalinius atlieka teisminės institucijos vaidmenį dėl teisėjų ir prokurorų drausminės atsakomybės už veikas numatytas iš dalies pakeistame ir papildytame Įstatyme Nr. 303/2004.

<...>

(3) Drausmines procedūras dėl teisėjų, prokurorų ir teisėjų padėjėjų padarytų pažeidimų Teismų inspekcija inicijuoja per teismų inspektorius.

<...>

(6) Norint inicijuoti drausminę procedūrą, Teismų inspekcija privalo atlikti drausmės pažeidimo tyrimą.“

6. Įstatymo Nr. 317/2004 45 straipsnyje nustatyta:

„(1) Teismų inspekcija gali pradėti bylą savo iniciatyva arba gavusi rašytinį ir motyvuotą skundą dėl teisėjų ir prokurorų drausminių nusižengimų, kuri gali pateikti bet kuris suinteresuotas asmuo, įskaitant Aukščiausiąją magistratų tarybą.

<...>

(4) Jeigu atlikus preliminarinius tyrimus paaiškėja, kad nėra drausminio nusižengimo požymių, dėl skundo nesiimama jokių tolesnių veiksmų, o apie rezultatus tiesiogiai pranešama skundą pateikusiam asmeniui ir suinteresuotiesiems asmenims. Sprendimą nutraukti bylą turi patvirtinti vyriausiasis inspektorius. Sprendimą tik vieną kartą gali panaikinti vyriausiasis inspektorius, kuris rašytiniu ir motyvuotu sprendimu gali nurodyti atlikti papildomą tyrimą.

<...>“

7. Įstatymo Nr. 317/2004 45¹ straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Skundą pateikęs asmuo gali pareikšti vyriausiajam inspektoriui prieštaravimą dėl 45 straipsnio 4 dalyje nurodyto sprendimo nutraukti bylą per 15 dienų nuo pranešimo apie šį sprendimą gavimo. Prieštaravimas išnagrinėjamas per 20 dienų nuo jo užregistravimo Teismų inspekcijoje dienos.“

⁵ 2012 m. rugsėjo d. *Monitorul Oficial al României*, I dalis, Nr. 628.

8. Įstatymo Nr. 317/2004 47 straipsnyje nustatyta:

„(1) Baigęs drausmės pažeidimo tyrimą, teismų inspektorius rašytiniu ir motyvuotu sprendimu gali nurodyti:

- a) patenkinti skundą, pradedant drausminę procedūrą ir perduodant klausimą atitinkamam Aukščiausiosios magistratų tarybos padaliniui;
- b) atmesti skundą, jei teismų inspektorius, atlikęs drausmės pažeidimo tyrimą, nustato, kad nėra pagrindo pradėti drausminės procedūros.

<...>

(3) Teismų inspektorius sprendimą turi patvirtinti vyriausiasis inspektorius. Vyriausiasis inspektorius gali nurodyti teismų inspektoriui papildyti drausmės pažeidimo tyrimą. Teismų inspektorius papildomą tyrimą atlieka per 30 dienų nuo vyriausiojo inspektorius nurodymo.

(4) Teismų inspektorius sprendimą raštu ir motyvuotai tik vieną kartą gali panaikinti vyriausiasis inspektorius, kuris rašytiniu ir motyvuotu sprendimu gali nurodyti atlikti papildomą drausmės pažeidimo tyrimą. Baigus drausmės pažeidimo tyrimą, vyriausiasis inspektorius gali raštu ir motyvuotai nurodyti imtis vieno iš 1 dalies a arba b punkte numatytų veiksmų.

<...>“

9. Įstatymo Nr. 317/2004 65 straipsnio 2–4 dalyse nurodyta:

„(2) Teismų inspekcijai vadovauja vyriausiasis inspektorius-teisėjas, paskirtas po [Rumunijos Aukščiausiosios magistratų tarybos surengto konkurso]; jam padeda vyriausiojo inspektorius paskirtas pavaduotojas-prokuroras.

(3) Teismų inspekcija veikia nepriklausomai nuo Aukščiausiosios magistratų tarybos, teismų, prie jų veikiančių prokuratūrų ir kitų valdžios institucijų, ji vykdo analizės, tyrimo ir priežiūros įgaliojimus konkrečiose veiklos srityse pagal įstatymus ir siekdama užtikrinti jų laikymąsi.

(4) Inspekcijos darbo tvarkos taisyklės patvirtina vyriausiasis inspektorius.“

10. Įstatymo Nr. 317/2004 66 straipsnio 3 dalyje nustatyta:

„Teismų inspekcijos organizavimas ir veikla bei jos padalinių organizacinė struktūra ir funkcijos nustatomi vyriausiojo inspektorius įsakymu patvirtintose taisyklėse. <...>“

11. Įstatymo Nr. 317/2004 69 straipsnio 1 ir 4 dalyse numatyta:

„(1) Vyriausiasis inspektorius vykdo šias pagrindines funkcijas:

- a) iš teismų inspektorių skiria vadovų grupę – vyriausiojo inspektorius pavaduotoją, departamentų direktorius – remdamasis procedūra, kuri apima kiekvienai pareigybei būdingų valdymo planų įvertinimą, taip, kad būtų užtikrinta valdymo darna, profesinė kompetencija ir veiksminga komunikacija. Šios grupės narių kadencija baigiasi tuo pačiu metu kaip ir vyriausiojo inspektorius;

a¹) vykdo Teismų inspekcijos veiklos valdymo ir organizavimo pareigas;

a²) imasi priemonių koordinuoti kitų Teismų inspekcijos darbuotojų, kurie nėra teismų inspektoriai, darbą;

<...>

g) vadovaudamasis įstatymais skiria teismų inspektorius ir kitų kategorijų Teismų inspekcijos darbuotojus, nurodo pakeisti, sustabdyti ir nutraukti jų darbo ar tarnybos santykius;

h) nustato jam pavaldžių darbuotojų individualias pareigas ir užduotis, patvirtindamas jų pareigybių aprašymus;

i) pagal įstatymą atlieka jam pavaldžių darbuotojų vertinimą;

<...>

(4) Vyriausiojo inspektoriaus pavaduotojas *ex officio* pavaduoja vyriausiąjį inspektorių, padeda jam peržiūrėti ir teikti išvadas dėl Teismų inspektorių priimtų aktų ir sprendimų, taip pat atlieka visas kitas vyriausiojo inspektoriaus nustatytas pareigas.“

12. Įstatymo Nr. 317/2004 70 straipsnyje nustatyta:

„(1) Teismų inspekcijos inspektorius skiria vyriausiasis inspektorius po Teismų inspekcijos surengto konkurso.

(2) Konkursą sudaro egzaminas raštu ir pokalbis <...> konkurso organizavimo ir vykdymo taisyklės patvirtinamos vyriausiojo inspektoriaus įsakymu ir skelbiama *Monitorul Oficial al României* I dalyje.“

13. Įstatymo Nr. 317/2004 71 straipsnio 2 dalyje numatyta:

„Nuostatos dėl nuobaudų, drausminių nusižengimų ir drausminių procedūrų *mutatis mutandis* taikomos teismų inspektoriams.“

14. Įstatymo Nr. 317/2004 72 straipsnyje nustatyta:

„(1) Teismų inspektoriai atlieka savo darbą nepriklausomai ir nešališkai.

<...>“

15. Įstatymo Nr. 317/2004 77 straipsnyje nurodyta:

„(1) Teismų inspektorių profesinę veiklą kasmet vertina komisija, sudaryta iš vyriausiojo inspektoriaus ir dar dviejų narių, kuriuos išrenka teismų inspektorių visuotinis susirinkimas; įvertinimas gali būti: „labai gerai“, „gerai“, „patenkinamai“ arba „nepakankamai“.

<...>

(5) Teismų inspektorius, gavęs įvertinimą „nepatenkinamai“ arba du iš eilės įvertinimus „patenkinamai“, atleidžiamas iš teismų inspektoriaus pareigų.

(6) Teismų inspektorių profesinės veiklos vertinimo kriterijai ir vertinimo procedūra nustatyti Teismų inspekcijos organizavimo ir veiklos taisyklėse.“

2. Teismų inspekcijos vyriausiojo inspektoriaus priimtose taisyklėse

16. 2018 m. Teismų inspekcijos vyriausiasis inspektorius, įgyvendindamas Įstatymo Nr. 317/2004 66 straipsnio 3 dalyje jam suteiktus įgaliojimus, priėmė tris taisykles⁶.

17. Pagal *Ordinul Nr. 131/2018 al inspectorului-șef al Inspecției Judiciare privind aprobarea Regulamentului de organizare și desfășurare a concursului pentru numirea în funcție a inspectorilor judiciari* (Teismų inspekcijos vyriausiojo inspektoriaus įsakymas Nr. 131/2018, kuriuo patvirtinamos konkursų dėl teismų inspektorių skyrimo organizavimo ir vykdymo taisyklės)⁷ Teismų inspektorius skiria vyriausiasis inspektorius pasibaigus konkursui, kurį sudaro pokalbis ir egzaminas raštu. Vyriausiasis inspektorius pirmininkauja konkurso komisijai, kurią sudaro jis pats, Teismų inspekcijos departamentų direktoriai ir vyriausiojo inspektoriaus paskirtas psichologas, atliekantis patariamąją funkciją.

18. Pagal *Ordinul Nr. 134/2018 al inspectorului-șef al Inspecției Judiciare privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Inspecției Judiciare* (Teismų inspekcijos vyriausiojo inspektoriaus įsakymas Nr. 134/2018, kuriuo patvirtinamos Teismų inspekcijos organizavimo ir veiklos taisyklės)⁸ vyriausiasis inspektorius iš teismų inspektorių skiria Teismų inspekcijos vadovų grupę. Šią grupę sudaro vyriausiojo inspektoriaus pavaduotojas ir Teismų inspekcijos departamentų direktoriai. Skyrimo į šias pareigas procedūrą sudaro vyriausiojo inspektoriaus vykdomi pokalbiai su kandidatais pagal valdymo projektą. Teismų inspekcijos personalo veiklą vertina komisija, kurią sudaro vyriausiasis inspektorius ir du teismų inspektoriai, o juos išrenka teismų inspektorių visuotinis susirinkimas. Vertinimo kriterijai, be kita ko, yra kandidatų elgesys ir bendravimas su vyriausiuoju inspektoriumi.

19. 2018 m. gruodžio 11 d. *Ordinul Nr. 136/2018 al inspectorului-șef al Inspecției Judiciare de aprobare a Regulamentului privind normele de efectuare a lucrărilor de inspecție* (Teismų inspekcijos vyriausiojo inspektoriaus įsakymas Nr. 136/2018, kuriuo patvirtinamos Inspekcijos veiklos vykdymo taisyklės)⁹ nustatyta teisėjų ir prokurorų drausmės pažeidimo tyrimų analizės, patikrinimo ir priežiūros metodologija. Jame, *inter alia*, reglamentuojama skundų nagrinėjimo taisyklės, inspektorių skyrimas, terminų nustatymas, skaičiavimas ir pratęsimas, taip pat tam tikrų procesinių dokumentų įteikimas.

III. Pagrindinė byla, prejudicinis klausimas ir procesas Teisingumo Teisme

20. Pareiškėja yra kelių Rumunijos teismuose nagrinėjamų baudžiamųjų bylų šalis. Ji pateikė Teismų inspekcijai kelis skundus dėl tam tikrų šiose bylose dalyvaujančių teisėjų ir prokurorų tariamai padarytų drausmės pažeidimų. Prašymas priimti prejudicinį buvo pateiktas nagrinėjant

⁶ Taip pat bendrai vadinamos „2018 m. taisyklės“.

⁷ 2018 m. gruodžio 6 d. *Monitorul Oficial al României*, I dalis, Nr. 1038.

⁸ 2018 m. gruodžio 11 d. *Monitorul Oficial al României*, I dalis, Nr. 1049.

⁹ Nepaskelbtas. Taip pat žr. Įstatymo 317/2004 65 straipsnio 4 dalį. 2021 m. Įsakymas Nr. 131/2018 ir Įsakymas Nr. 134/2018 buvo panaikinti ir pakeisti. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad šioje byloje *ratione temporis* taikomi pradinės redakcijos įsakymai.

bylą *Judecătoria Bolintin-Vale* (Pirmosios instancijos teismas, Bolintinas-Valė, Rumunija) ir *Tribunalul Giurgiu* (Džurdžu apygardos teismas, Rumunija). Teismų inspekcija priėmė kelis sprendimus dėl pareiškėjos skundų¹⁰, dalis jų buvo patvirtinta vyriausiojo inspektoriaus.

21. Pareiškėja pateikė skundą dėl 2018 m. liepos 2 d. Teismų inspekcijos sprendimo, kurį patvirtino vyriausiasis inspektorius¹¹. 2019 m. rugsėjo 27 d. *Curtea de Apel București* (Bukarešto apeliacinis teismas) panaikino 2018 m. liepos 2 d. sprendimą, motyvuodamas tuo, kad Teismų inspekcija tinkamai neišnagrinėjo pareiškėjos argumentų. Jis grąžino bylos medžiagą Teismų inspekcijai tolesniam vertinimui¹². 2020 m. rugsėjo 29 d. *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Aukščiausiasis kasacinis ir teisingumo teismas, Rumunija) Teismų inspekcijos skundą dėl šio sprendimo pripažino nepriimtinu.

22. 2021 m. kovo 11 d. Teismų inspekcija priėmė naują sprendimą, juo vėl atmetė pareiškėjos skundą dėl drausmės pažeidimo¹³. 2021 m. gegužės 31 d. vyriausiasis inspektorius atmetė pareiškėjos skundą dėl šio sprendimo. Pareiškėja pateikė skundą dėl vyriausiojo inspektoriaus sprendimo panaikinimo, jis nagrinėjamas *Curtea de Apel București* (Bukarešto apeliacinis teismas)¹⁴.

23. Teismų inspekcijai skirtuose skunduose ir šioje byloje pareiškėja teigė, kad skundas, susijęs su Byla Nr. 6172/2/2018, buvo nagrinėjamas vilkinant procesą. Dėl to praleistas įstatymo nustatytas terminas, per kurį asmeniui, dėl kurio ji pateikė skundą, galėjo būti pradėta drausminė procedūra. Ji teigia, kad už šį delsimą atsakingas vyriausiasis inspektorius.

24. 2019 m. lapkričio 29 d. pareiškėja pateikė skundą *Ministerului Justiției* (Rumunijos teisingumo ministras) dėl to, kad buvo pažeistos jos konstitucinės teisės. Ji nurodė „grupę“ asmenų, įskaitant vyriausiąjį inspektorių, „atliekančių svarbias funkcijas, kurie tariamai prisidėjo prie dėl jos vykdomo baudžiamojo tyrimo arba jos procesinių teisių pažeidimo“. Pareiškėja, *inter alia*, teigė, kad vyriausiasis inspektorius „yra Džurdžu mieste gyvenantis teisėjas, kuris per visą savo karjerą vykdė pareigas, darydamas didelę įtaką teisingumo vykdymui Džurdžu regione ir nacionaliniu lygmeniu“. Išvardijusi šias pareigas, pareiškėja teigė, kad jos atveju „dėl [Teismų inspekcijos] sprendimų buvo nuslėpti piktnaudžiavimai ir neteisėti veiksmai, kuriuos padarė Bolintino-Valė prokuratūra (Džurdžu departamentas)“. Pareiškėja taip pat teigė, kad „[Teismų inspekcijos vyriausiasis inspektorius] turi būti laikomas atsakingu už tai, kad labai sumažėjo pasitikėjimas teisingumo sistema, nes jis, kaip <...> šios institucijos, atliekančios pagrindinį vaidmenį teismų sistemoje, vadovas ir prižiūrėtojas, privalėjo užtikrinti, kad šios institucijos atliekami patikrinimai visiškai atitiktų įstatymų nuostatas“.

25. Teisingumo ministras nusprendė, kad nėra kompetentingas nagrinėti tokio pobūdžio drausminius klausimus, ir perdavė pareiškėjos skundą Teismų inspekcijai¹⁵.

26. 2021 m. vasario 16 d. pareiškėja Teismų inspekcijai pateikė atskirąjį skundą tik dėl tariamų vyriausiojo inspektoriaus veiksmų. Pareiškėja kritikavo, *inter alia*, tai, kad jos skundai nebuvo realiai ištirti, kad jos 2019 m. lapkričio 29 d. skundas dėl Teismų inspekcijos ir vyriausiojo inspektoriaus buvo išnagrinėtas pavėluotai, kad vyriausiasis inspektorius nenusišalino nuo šio

¹⁰ Nors iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą nėra visiškai aišku, atrodo, kad Teismų inspekcija atmetė pareiškėjos skundus.

¹¹ Sprendimas Nr. 3935/IJ/1000/DIP/2018.

¹² Byla Nr. 6172/2/2018.

¹³ Sprendimas Nr. 654.

¹⁴ Byla Nr. 4402/2/2021.

¹⁵ Teismų inspekcija šį skundą užregistravo 2020 m. sausio 29 d.

skundo tyrimo, nors jis buvo skundo objektas, ir kad Teismų inspekcija neįvykdė 2019 m. rugsėjo 27 d. *Curtea de Apel București* (Bukarešto apeliacinis teismas) sprendimo. 2021 m. kovo 17 d. Teismų inspekcija atmetė šį skundą¹⁶. Vyriausiojo inspektoriaus pavaduotojas 2021 m. gegužės 11 d. atmetė skundą dėl šio sprendimo¹⁷.

27. 2021 m. gegužės 31 d. ieškovė kreipėsi į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą su skundu, juo, *inter alia*, prašė panaikinti 2021 m. kovo 17 d. ir gegužės 11 d. sprendimus, taip pat atlyginti jai tariamai padarytą žalą. Ji teigė, kad vyriausiojo inspektoriaus pavaduotoja P. M. neįvykdė 2019 m. rugsėjo 27 d. *Curtea de Apel București* (Bukarešto apeliacinis teismas) sprendimo, nes neatliko jame nurodyto atlikti tyrimo. Pareiškėja taip pat teigė, kad Teismų inspekcija ir vyriausiasis inspektorius N. L. sistemingai nesugebėjo tinkamai išnagrinėti jos skundų prieš tam tikrus teisėjus. Pareiškėja skundžiasi dėl mažiausiai trijų sisteminių Teismų inspekcijos organizavimo ir veikimo pažeidimų, dėl kurių jos skundai buvo išnagrinėti šališkai. Pirma, vyriausiasis inspektorius skyrė, vertino ir galiausiai galėjo atleisti teismo inspektorius, atsakingus už vyriausiojo inspektoriaus padarytų drausmės pažeidimų tyrimo atlikimą. Antra, vyriausiasis inspektorius skyrė savo pavaduotoją, kuris patvirtino sprendimą atmesti pareiškėjos skundą ir kuris taip pat eina pareigas, susijusias ir priklausančias nuo vyriausiojo inspektoriaus kadencijos. Trečia, vyriausiasis inspektorius priėmė Teismų inspekcijos organizavimą ir veiklą reglamentuojančias vidaus taisykles.

28. Atsižvelgdamas į iškeltas abejones dėl Teismų inspekcijos organizavimo ir veiklos bei jos vyriausiojo inspektoriaus atskaitomybės tiriant drausmės pažeidimus ir vykdamas drausmines procedūras *Curtea de Apel București* (Bukarešto apeliacinis teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar ESS 2 straipsnis ir 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, Sprendimas 2006/928, taip pat Sąjungos teisėje nustatytos nepriklausomumo ir nešališkumo garantijos turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiamas nacionalinis teisinis reglamentavimas, pagal kurį Teismų inspekcijos vyriausiajam inspektoriui leidžiama priimti norminio pobūdžio poįstatyminius ir (arba) individualaus pobūdžio administracinius aktus, kuriais jis savarankiškai sprendžia Teismų inspekcijos organizacinius klausimus, susijusius su teismų inspektorių atranka ir jų veiklos vertinimu, inspekcijos veiklos vykdymu, taip pat vyriausiojo inspektoriaus pavaduotojo skyrimu, jeigu pagal Teismų inspekcijos veiklą reglamentuojantį įstatymą šie asmenys vieninteliai gali atlikti, patvirtinti arba atmesti vyriausiojo inspektoriaus tariamai padarytų drausmės pažeidimų tyrimo aktus?“

29. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašė, *inter alia*, remiantis Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 23a straipsniu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą nagrinėti skubos tvarka. 2022 m. vasario 1 d. sprendimu Teisingumo Teismo pirmininkas šį prašymą atmetė.

30. Rašytines pastabas pateikė pareiškėja, Teismų inspekcija¹⁸ ir Komisija.

¹⁶ Sprendimas Nr. 728/2021.

¹⁷ Sprendimas Nr. C21-723.

¹⁸ Teismų inspekcijai atstovavo vyriausiasis inspektorius N. L.

IV. Dėl prejudicinio klausimo

A. Dėl priimtimumo

31. Teismų inspekcija teigia, kad prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra nepriimtinas. Pirma, ji mano, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išaiškinti Įstatymą Nr. 317/2004, o ne priimti sprendimą dėl Sutarčių aiškinimo arba dėl Sąjungos institucijos akto įgaliojimo ir (arba) aiškinimo pagal SESV 267 straipsnį. Antra, Teismų inspekcija mano, kad, nenustačius, jog nacionalinės teisės nuostata prieštarauja Sąjungos teisei, teiginys, kad vyriausiojo inspektoriaus įgaliojimai pažeidžia teismų inspektorių nepriklausomumą, yra nepagrįstas.

32. Siūlau Teisingumo Teismui atmesti pirmąjį Teismų inspekcijos prieštaravimą dėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pateikto klausimo priimtimumo. Iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimo teksto aiškiai matyti, kad juo siekiama Sąjungos, o ne Rumunijos teisės išaiškinimo. Antrasis Teismų inspekcijos prieštaravimas dėl priimtimumo susijęs su pateikto klausimo esme. Pagal savo pobūdį toks prieštaravimas negali lemti prašymo priimti prejudicinį sprendimą pripažinimo nepriimtiniu¹⁹.

B. Ginčo esmė

1. Pirminės pastabos

33. Prašyme priimti prejudicinį sprendimą daugiausia dėmesio skiriama Teismų inspekcijos organizavimui ir veiklai, jos vyriausiajam inspektoriui²⁰ suteiktiems platiems įgaliojimams ir jo tariamam atskaitomybės trūkumui tiriant drausmės pažeidimus ir vykdant dėl jo pradėtas drausmines procedūras.²¹ Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymėjo, kad vyriausiojo inspektoriaus²² priimtose vidaus tvarkos taisyklės reglamentuoja Teismų inspekcijos organizavimą ir veikimą. Teismų inspektorių sprendimus priimti arba atmesti skundus dėl drausmės pažeidimo ir pradėti drausmės pažeidimo tyrimą bei drausmines procedūras taip pat turi patvirtinti vyriausiasis inspektorius²³. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar skundai dėl vyriausiojo inspektoriaus veiksmų gali būti nagrinėjami objektyviai ir nešališkai, kai juos tiria teismų inspektoriai, kuriuos šis asmuo skiria, vertina ir gali atleisti²⁴. Be to, vyriausiojo inspektoriaus tiesiogiai skiriamas pavaduotojas, kuris jam padeda ir kurio įgaliojimai baigiasi kartu su vyriausiojo inspektoriaus įgaliojimais, yra atsakingas už sprendimų dėl skundų dėl vyriausiojo inspektoriaus veiksmų peržiūrą.

¹⁹ Žr. 2021 m. balandžio 20 d. Sprendimą *Republika* (C-896/19, EU:C:2021:311, 33 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).

²⁰ „Vyriausiasis inspektorius turi pagrindinius įgaliojimus <...>: jis skiria vadovaujamas pareigas einančius inspektorių, vadovauja inspekcijos veiklai ir drausminėms procedūroms, organizuoja bylų paskirstymą, nustato konkrečias veiklos sritis, kuriose vykdomi kontrolės veiksmai, yra pagrindinis asmuo duodantis nurodymus ir turi įgaliojimus pats inicijuoti drausmines procedūras“. Žr. generalinio advokato M. Bobek išvadą byloje *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ ir kt.* (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19 ir C-355/19, EU:C:2020:746, 267 punktą).

²¹ Šioje byloje nesiremiama galimybe iškelti civilinę ar baudžiamąją bylą nei Teismų inspekcijai, nei jos vyriausiajam inspektoriui.

²² Žr., pvz., Įstatymo 317/2004 66 straipsnio 3 dalį.

²³ Žr., pvz., Įstatymo Nr. 317/2004 45 straipsnio 4 dalį ir 47 straipsnio 3 dalį.

²⁴ Žr. Įstatymo Nr. 317/2004 69 straipsnio 1 dalies g punktą, 70 ir 77 straipsnius. Nepaisant Teismų inspekcijos vyriausiajam inspektoriui suteiktų įgaliojimų, Įstatymo Nr. 317/2004 72 straipsnio 1 dalyje reikalaujama, kad teismų inspektoriai veiktų nepriklausomai ir nešališkai.

34. Teismų inspekcija yra nepriklausoma teisminė institucija, Aukščiausioje magistratų taryboje turinti savarankišką teisinį subjektiškumą²⁵. Nors Aukščiausioji magistratų taryba drausminėse bylose veikia kaip „teisėjas“,²⁶ Teismų inspekcija yra atsakinga už drausmės pažeidimų tyrimą ir drausminių procedūrų teisėjams ir prokurorams inicijavimą. Taigi Teismų inspekcija naudojami plačiais tyrimo įgaliojimais, susijusiais su teisėjų ir prokurorų drausminėmis procedūromis²⁷.

35. Komisijos ataskaitose, parengtose pagal Sprendimo 2006/928 2 straipsnį, kalbama apie Teismų inspekcijos institucinę struktūrą ir veiklą²⁸. 2021 m. Komisijos ataskaitoje Europos Parlamentui ir Tarybai dėl Rumunijos pažangos pagal bendradarbiavimo ir tikrinimo mechanizmą²⁹ nurodyta, kad „pastaraisiais metais teisminės institucijos, įskaitant pačią Aukščiausiąją magistratų tarybą, yra atkreipusios dėmesį į susirūpinimą, kurį kelia Teismų inspekcijos atskaitomybės trūkumas, pabrėždamos, jog didelė dalis Teismų inspekcijos pradėtų bylų galiausiai buvo atmesta teisme, visus sprendimų priėmimo įgaliojimus turi vyriausiasis inspektorius, o Aukščiausiosios magistratų tarybos priežiūros įgaliojimai yra riboti“. Šiuo klausimu „vyriausiojo inspektoriaus veiklos išorės auditas gali būti atliekamas tik jeigu jį atlikti nurodo pati inspekcija, paskui audito ataskaitą nagrinėja tik keletas atrinktų Tarybos narių“.

36. Nepaisant Komisijos nuogąstavimų, Teisingumo Teismui pateiktoje byloje nėra jokių duomenų, kad ši institucija būtų pradėjusi pažeidimo nagrinėjimo procedūrą prieš Rumuniją dėl Teismų inspekcijos organizavimo ir veiklos. Taip pat nėra jokių duomenų, kad Rumunija būtų priėmusi priemones, skirtas Komisijos minėtose ataskaitose iškeltoms problemoms spręsti.

37. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas paviršutiniškai pamini rimtus priekaištus, kuriuos pareiškėja pateikė Teismų inspekcijai, jos vyriausiajam inspektoriui ir kai kuriems teisėjams bei prokurorams ir kurie, jei būtų patvirtinti, keltų abejonių dėl ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos ir Sprendimo 2006/928 laikymosi³⁰. Tačiau jam kyla sisteminio pobūdžio susirūpinimas dėl Teismų inspekcijos institucinės struktūros ir jos atskaitomybės trūkumo. Visų pirma jam kyla abejonių dėl vyriausiojo inspektoriaus neribotų įgaliojimų priimti visus sprendimus, susijusius su Teismų inspekcijos organizavimu ir veikla, teismų inspektorių, įskaitant vyriausiojo inspektoriaus pavaduotoją, atranka, vertinimu ir atleidimu iš pareigų, taip pat tvirtinti ir vetuoti visus individualius sprendimus, kuriuos priima Teismų inspekcija.

2. Analizė

38. Nors teisingumo vykdymo organizavimas, įskaitant taisykles, reglamentuojančias drausmines procedūras teisėjams, priklauso valstybių narių kompetencijai, naudojimasis šiais įgaliojimais turi atitikti Sąjungos teisę. Sąjungos teisėje įtvirtintas teismų sistemos nepriklausomumo reikalavimas reiškia, kad pagal teisėjams taikomą drausminę tvarką turi būti užtikrinta, kad bus išvengta bet

²⁵ Žr. Įstatymo Nr. 317/2004 65 straipsnio 1 ir 3 dalis.

²⁶ Pagal *Constituția României* (Rumunijos Konstitucija) 133 straipsnio 1 dalį Aukščiausioji magistratų taryba užtikrina teismų nepriklausomumą. Rumunijos Konstitucijos 134 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad Aukščiausioji magistratų taryba atlieka „teisminės institucijos vaidmenį teisėjų ir prokurorų drausminės atsakomybės srityje“. Taip pat žr. Įstatymo Nr. 317/2004 44 straipsnio 1 dalį. Aukščiausiosios magistratų tarybos sprendimus drausmės bylose galima apskųsti *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Aukštasis Kasacinis ir Teisingumo Teismas) penkių teisėjų kolegijai. Sprendimo 2006/928 priede aiškiai kalbama apie Aukščiausiosios magistratų tarybos galias ir atskaitomybę siekiant užtikrinti skaidresnį ir veiksmingesnį teisminį procesą.

²⁷ Žr. įstatymo Nr. 317/2004 44 straipsnio 6 dalį. Taip pat žr., pvz., 2021 m. gegužės 18 d. Sprendimą *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ ir kt.* (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 ir C-397/19, EU:C:2021:393, 182 punktą).

²⁸ Visų pirma priimtose 2010 m., 2011 m., 2017–2019 m. ir 2021 m.

²⁹ COM(2021) 370 final.

³⁰ Žr., pavyzdžiui, šios nuomonės 24 punktą.

kokio pavojaus, kad ji bus naudojama kaip politinė teismo kontrolės sistema. Taisyklės, kuriose apibrėžiamos drausminį nusižengimą sudarančios veikos ir už jį taikomos sankcijos, numato nepriklausomos instancijos įsikišimą laikantis procedūros, visapusiškai garantuojančios Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 ir 48 straipsniuose įtvirtintas teises, ypač į gynybą, ir kuriose suteikiama galimybė ginčyti drausmės priežiūros institucijų sprendimus, yra esminė teismų nepriklausomumo garantija³¹.

39. Teisingumo Teismas taip pat yra nurodęs: kadangi galimybė pradėti drausmės pažeidimo tyrimą gali daryti spaudimą asmenims, kuriems pavesta išspręsti ginčus, būtina, kad už tyrimą ir drausminių procedūrų inicijavimą atsakinga institucija savo įgaliojimus vykdytų objektyviai ir nešališkai. Tam ji turi būti apsaugota nuo bet kokios tiesioginės ar netiesioginės išorinės įtakos³². Drausminė tvarka negali nukrypti nuo savo teisėto tikslo³³.

40. Siekiant užtikrinti teisėjų nepriklausomumą, Teisingumo Teismo jurisprudencijoje pabrėžiamos garantijos, suteikiamos teisėjams, dėl kurių atliekamas drausmės pažeidimų tyrimas ir drausminės procedūros. Tos pačios objektyvumo ir nešališkumo garantijos taikomos neatsižvelgiant į tai, ar teisėjui taikoma drausminė procedūra, ar, kaip prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekusio teismo nagrinėjamu atveju, skundai dėl teisėjų ar prokurorų atmetami, o drausmės pažeidimų tyrimas ir procedūros neinicijuojamos. Šiuo klausimu reikia pabrėžti, kad šios garantijos užtikrina, kad visuomenė išlaikytų demokratinėje visuomenėje gyvybiškai svarbų suvokimą, jog teismai yra nepriklausomi ir nešališki. Visuomenės pasitikėjimo sumenkinimas dėl neprofesionalaus ar šališko drausmės pažeidimų tyrimo ir drausminių procedūrų vykdymo, kaip teigia pareiškėja, gali lemti *de facto* atsisakymą suteikti veiksmingą teisminę apsaugą Sąjungos teisei priklausančiose srityse pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą³⁴.

41. Sprendime *Asociația „Forumul Judecătorilor din România ir kt.“* Teisingumo Teismas nusprendė, kad Rumunijos teisės aktai, susiję su laikinu paskyrimu į Teismų inspekcijos vadovaujamas pareigas, patenka į Sprendimo 2006/928 taikymo sritį ir turi atitikti Sąjungos teisės reikalavimus, visų pirma teisinės valstybės vertybę³⁵. Atsižvelgiant į Teismų inspekcijos įgaliojimų tirti drausmės pažeidimus ir pradėti drausmines procedūras dėl teisėjų ir prokurorų apimtį, šie

³¹ 2021 m. gegužės 18 d. Sprendimas *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ ir kt.* (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 ir C-397/19, EU:C:2021:393, 198 punktas).

³² 2021 m. gegužės 18 d. Sprendimas *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ ir kt.* (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 ir C-397/19, EU:C:2021:393, 199 punktas).

³³ 2022 m. vasario 22 d. Sprendimas *RS (Konstitucinio teismo sprendimų padariniai)* (C-430/21, EU:C:2022:99, 84 punktas).

³⁴ Pagal analogiją žr. 2021 m. gegužės 18 d. Sprendimą *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ ir kt.* (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 ir C-397/19, EU:C:2021:393, 196, 197 ir 216 punktai). Šio sprendimo 216 punkte Teisingumo Teismas nurodė, kad prokuratūros padalinys, kuris turi kompetenciją tirti teisėjų ir prokurorų padarytus pažeidimus, tiek, kiek šis padalinys, atsižvelgiant į jo įgaliojimus, sudėtį ir veikimą reglamentuojančias taisykles bei konkretų nacionalinį kontekstą, gali būti vertinamas kaip bandymas įtvirtinti teisėjų spaudimo ir gąsdinimo įrankį ir taip lemti šių teisėjų nepriklausomumo ir nešališkumo stygių, gali pakenkti pasitikėjimui, kurį demokratinėje visuomenėje ir teisinėje valstybėje teismai turi kelti teisės subjektams. Taip pat žr. 2021 m. gruodžio 21 d. Sprendimą *euro Box Promotion ir kt.* (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ir C-840/19, EU:C:2021:1034, 226 punktas).

³⁵ 2021 m. gegužės 18 d. Sprendimas *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ ir kt.* (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 ir C-397/19, EU:C:2021:393, 182 ir 184 punktai). Šioje byloje nagrinėjamos nacionalinės teisės nuostatos taikomos visiems Rumunijos teisėjams, taigi, ir bendrosios kompetencijos teismų teisėjams, kurie turi priimti sprendimą dėl klausimų, susijusių su Sąjungos teisės taikymu ar aiškinimu. Kadangi jie, kaip „teismai“, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę, Rumunijos teismų sistemoje veikia „Sąjungos teisei priklausančiose srityse“, kaip tai suprantama pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, jie turi atitikti veiksmingos teisminės gynybos reikalavimus.

reikalavimai vienodai taikomi ir vyriausiojo inspektoriaus laikinam paskyrimui bei Teismų inspekcijos organizavimui ir veiklai. Be to, kadangi įstatymu vyriausiajam inspektoriui³⁶ suteikti platūs įgaliojimai ir prerogatyvos, jis taip pat privalo laikytis tų pačių reikalavimų.

42. Iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti, kad Teismų inspekcijos sprendimai atmesti skundą dėl teisėjo ar prokuroro gali būti skundžiami *Curtea de Apel București* (Bukarešto apeliacinis teismas), o šio teismo sprendimai savo ruožtu – *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Aukštasis Kasacinis ir Teisingumo Teismas)³⁷. Tokių procedūrų prieinamumas yra labai svarbus³⁸ siekiant išsaugoti visuomenės pasitikėjimą drausmine tvarka. Vis dėlto teisminiai procesai, kur pareiškėjai gali ginčyti drausmės priežiūros institucijos sprendimus, gali būti nepakankami, sprendžiant sisteminės problemas, kurių kyla dėl drausminės tvarkos veiklos. Pareiškėja prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme teigė, kad dėl praleistų terminų, per kuriuos galėjo būti imtasi veiksmingų drausminių priemonių, jos skundai buvo išnagrinėti pavėluotai ir su trūkumais, todėl ji negalėjo gauti jokios naudos iš drausminės tvarkos ir pasinaudoti joje numatytais teisinėmis gynybos priemonėmis. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžia, kad šioje bylos nagrinėjimo stadijoje jis neprivalo priimti sprendimo šiuo aspektu. Jis tik nurodo priežastinį ryšį tarp pareiškėjos reikalavimų ir Sąjungos teisės aiškinimo, kurio prašoma Teisingumo Teismo³⁹.

43. Pareiškėja ir Komisija mano, kad tai, jog Rumunijos vyriausybė 2018 m. laikinai pratęsė vyriausiojo inspektoriaus kadenciją⁴⁰, nesilaikydama įprastos paskyrimo procedūros, sukėlė abejonių, jog Teismų inspekcijos įgaliojimais ir funkcijomis galėtų būti naudojamosi siekiant daryti spaudimą teisėjų ir prokurorų veiklai arba ją politiškai kontroliuoti⁴¹. Taigi šioje byloje turėtų būti atsižvelgta į šį pratęsimą.

44. Aukščiausiosios magistratų tarybos plenarinė sesija nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. paskyrė N. L. Teismų inspekcijos vyriausiuoju inspektoriu. Nepaisant to, kad 2018 m. rugpjūčio 31 d. baigėsi jo trejų metų kadencija, Rumunijos vyriausybė laikinai ją pratęsė nuo 2018 m. rugsėjo 1 d. iki 2019 m. gegužės 14 d. Tuo metu, kai buvo pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą, t. y. 2021 m. gruodžio 10 d., vyriausiasis inspektorius dar ėjo savo pareigas po to, kai Aukščiausioji magistratų taryba jį paskyrė antrai kadencijai⁴². Dar svarbiau tai, kad 2021 m. gruodžio 7 d. *Curtea de Apel Craiova* (Krajobos apeliacinis teismas, Rumunija)⁴³ galutiniu sprendimu konstatavo, kad laikinas vyriausiojo inspektoriaus kadencijos pratęsimas nesukėlė abejonių, jog

³⁶ Teismų inspekcija neneigia, kad vyriausiasis inspektorius turi tokius plačius įgaliojimus. Teismų inspekcija veikia pabrėžia, kad pagal Įstatymą Nr. 317/2004 jam konkrečiai suteikiami šie įgaliojimai ir kad jų vykdymas yra tiksliai apibrėžtas. Teismų inspekcija teigia, kad pareiškėja iš tiesų ginčija Teismų inspekcijos institucinį sustiprinimą Įstatymu Nr. 317/2004 ir jos didesnę nepriklausomumą nuo Aukščiausiosios magistratų tarybos.

³⁷ Šie teismai gali patvirtinti arba panaikinti Teismų inspekcijos sprendimus atmesti skundus.

³⁸ Ir to reikalaujama pagal Sąjungos teisę. Žr. šios išvados 38 punktą.

³⁹ Kaip nurodyta prašymo priimti prejudicinį sprendimą 22 punkte.

⁴⁰ Šio laikino pratęsimo teisinis pagrindas buvo 2018 m. rugsėjo 5 d. *Ordonanța de Urgență a Guvernului Nr. 77/2018* (Vyriausybės nepaprastasis potvarkis Nr. 77/2018) (*Monitorul Oficial al României*, Nr. 767, 2018 m. rugsėjo 5 d.) (toliau – Potvarkis Nr. 77/2018).

⁴¹ 2021 m. gegužės 18 d. Sprendime *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ ir kt.* (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 ir C-397/19, EU:C:2021:393, 206 ir 207 punktai) Teisingumo Teismas pabrėžė, kad tai galiausiai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

⁴² Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar vyriausiasis inspektorius N. L., kaip atrodo, išėjo į pensiją ir ar jis bei vyriausiojo inspektoriaus pavaduotojas P. M. buvo pakeisti po šio prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikimo Teisingumo Teismo kanceliarijai.

⁴³ Šis teismas turėjo jurisdikciją priimti sprendimą pagrindinėje byloje, dėl kurios pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą byloje C-83/19. Žr. sprendimą Nr. 3014/2021 (pasiekiamas: <http://rolii.ro/hotarari/61d2683fe4900928170001a5>).

teisėjams ir prokurorams bus daromas politinis spaudimas⁴⁴. Taigi, tai, koku būdu vyriausiojo inspektoriaus kadencija buvo laikinai pratęsta nuo 2018 m. rugsėjo 1 d. iki 2019 m. gegužės 14 d., neatrodo labai svarbu šiai bylai.

45. Pareiškėja teigia, kad 2018 m. taisyklės negalioja pagal Sąjungos teisę, nes vyriausiasis inspektorius N. L. jas priėmė tuo metu, kai jo laikina kadencija buvo neteisėtai pratęsta. Teismų inspekcija teigia, kad Teisingumo Teismo sprendime *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ ir kt.*⁴⁵ nebuvo sprendžiama dėl šių taisyklių galiojimo. Be to, ji tvirtina, kad siekiant užtikrinti teisinį saugumą, 2018 m. taisyklės turi būti laikomos galiojančiomis.

46. Atsižvelgiant į *Curtea de Apel Craiova* (Krajojvos apeliacinis teismas) sprendimo Nr. 3014/2021, į kurį daroma nuoroda šios nuomonės 44 punkte, rezoliucinę dalį, teiginys, kad 2018 m. taisyklės negalioja, nes vyriausiasis inspektorius N. L. jas patvirtino savo laikino paskyrimo laikotarpiu, negali būti pagrįstas.

47. Be to, reikia pabrėžti, kad Įstatymo Nr. 317/2004 66 straipsnio 3 dalyje aiškiai numatyta, kad Teismų inspekcijos vyriausiasis inspektorius nustato šios įstaigos organizavimo ir veiklos taisykles. Įstatymo Nr. 317/2004 45 straipsnyje ir 45¹ straipsnio 1 dalies a punkte Teismų inspekcijos vyriausiajam inspektoriui taip pat suteikti platūs įgaliojimai tvirtinti ir vetuoti individualius šios institucijos sprendimus, priimtus dėl drausmės pažeidimų tyrimų ir drausminių procedūrų⁴⁶.

48. Tai, kad vyriausiasis inspektorius atlieka lemiamą vaidmenį valdant ir organizuojant Teismų inspekciją, gali priimti vidaus taisykles ir tvirtinti bei vetuoti visus individualius Teismų inspekcijos sprendimus, nesant kitų veiksnių, nebūtinai kelia pagrįstų abejonių, kad Teismų inspekcijos įgaliojimais ir funkcijomis iš tikrųjų naudojamosi kaip priemone daryti spaudimą teismų veiklai ar ją politiškai kontroliuoti arba net ir netiesiogiai pažeisti visuomenės pasitikėjimą teismais⁴⁷.

49. Atsižvelgiant į plačius vyriausiojo inspektoriaus įgaliojimus, jo lemiamą vaidmenį Teismų inspekcijoje ir į tai, kad nėra jokio vidinio mechanizmo⁴⁸, galinčio apriboti netinkamą naudojimąsi šiais įgaliojimais, Teismų inspekcija⁴⁹ turi itin profesionaliai ir nešališkai nagrinėti skundus dėl jo tariamai padarytų drausmės pažeidimų, siekdama užtikrinti visuomenės pasitikėjimą šia institucija ir visa teismų sistema.

50. Kaip teigia Teismų inspekcija, galbūt nėra būtina įsteigti atskiros institucijos, kuri nagrinėtų skundus dėl Teismų inspekcijos vyriausiojo inspektoriaus tariamų drausmės pažeidimų⁵⁰. Šiai pastabai galima pritarti su sąlyga, kad yra veiksmingos ir skaidrios procedūros, skirtos visiems

⁴⁴ Tikslaus šio sprendimo, priimto po šio prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikimo, rezoliucinės dalies turinio Teisingumo Teismui nepateikta, todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi jį patikrinti.

⁴⁵ 2021 m. gegužės 18 d. Sprendimas *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ ir kt.* (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 ir C-397/19, EU:C:2021:393).

⁴⁶ Žr. Įstatymo Nr. 317/2004 69 straipsnį.

⁴⁷ Teismų inspekcija teigia, kad 2018 m. taisyklės yra būtinos siekiant užtikrinti jos nepriklausomumą ir veiklos nuoseklumą. Be to, ji pažymi, kad Įstatymo Nr. 317/2004 VII skyriuje išsamiai reglamentuojama Teismų inspekcijos veikla, vyriausiojo inspektoriaus skyrimas ir jo kadencija bei vadovaujanties pareigas Teismų inspekcijoje užimančių darbuotojų skyrimas.

⁴⁸ Atrodo (tačiau tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas), kad pagal Įstatymo Nr. 317/2004 67 straipsnio 5 dalį Aukščiausiosios magistratų tarybos plenarinė sesija gali atleisti vyriausiąjį inspektorių iš pareigų, jeigu jis nevykdo savo vadovaujanties pareigų arba jas vykdo netinkamai.

⁴⁹ Atrodo, kad teisingumo ministras laikosi nuomonės, jog Teismų inspekcija yra kompetentinga nagrinėti skundus dėl vyriausiojo inspektoriaus tariamai padarytų drausmės pažeidimų: šios išvados 25 punkte pateikta nuoroda.

⁵⁰ Tokios atskiros institucijos nebuvimas gali sustiprinti Teismų inspekcijos vyriausiojo inspektoriaus nepriklausomumą.

tokiems skundams nešališkai nagrinėti⁵¹. Šiomis aplinkybėmis susirūpinimą gali kelti tai, kad Teismų inspekcijos vyriausiasis inspektorius savo nuožiūra⁵² skiria Teismų inspekcijos vyriausiojo inspektoriaus pavaduotoją, nes šiam pavaduotojui pavesta nuspręsti, ar tirti skundus ir inicijuoti drausminę procedūrą dėl vyriausiojo inspektoriaus.

51. Prieš priimant 2018 m. spalio 4 d. *Legea Nr. 234/2018* (Įstatymas Nr. 234/2018)⁵³ Aukščiausioji magistratų taryba tiek vyriausiąjį inspektorių, tiek vyriausiojo inspektoriaus pavaduotoją skyrė pagal panašią procedūrą, o vyriausiojo inspektoriaus pavaduotojo kadencija buvo nepriklausoma nuo vyriausiojo inspektoriaus kadencijos. Atrodo (nors tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas), kad nuo Įstatymo Nr. 234/2018 priėmimo Teismų inspekcijos vyriausiojo inspektoriaus pavaduotojas skiriamas išimtinai vyriausiojo inspektoriaus nuožiūra ir kad jo kadencija priklauso ir sutampa su vyriausiojo inspektoriaus kadencija⁵⁴. Teismų inspekcijos veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose ir taisyklėse nenumatyta jokie kito vidinio mechanizmo, kaip būtų galima patikrinti įtarimus dėl netinkamo vyriausiojo inspektoriaus plačių įgaliojimų naudojimo, išskyrus drausmines procedūras. Atsižvelgdamas į visas šias aplinkybes manau, kad Įstatymas Nr. 234/2018 gali gerokai pakenkti visuomenės įsitikinimui, kad vyriausiojo inspektoriaus pavaduotojas gali objektyviai ir nešališkai kontroliuoti drausmės pažeidimų tyrimą ir drausmines procedūras dėl skundų prieš vyriausiąjį inspektorių. Taigi atrodo, kad Įstatymo Nr. 234/2018 priėmimas reiškia teisinės valstybės principo apsaugos Rumunijoje regresą.

52. Įstatymas Nr. 234/2018 susiejo Teismų inspekcijos vyriausiojo inspektoriaus ir vyriausiojo inspektoriaus pavaduotojo karjerą. Nepaisant vyriausiojo inspektoriaus pavaduotojo pareigos veikti nepriklausomai ir nešališkai, gali būti manoma, kad jis asmeniškai suinteresuotas bet kokio drausmės pažeidimo tyrimo ir (arba) vyriausiajam inspektoriui inicijuotos drausminės procedūros baigtimi. Be to, akivaizdu, kad visi Teismų inspekcijos inspektoriai yra pavaldūs vyriausiajam inspektoriui ir kad jų karjera priklauso nuo to, kas eina šias pareigas⁵⁵. Tai taip pat gali pakenkti visuomenės nuomonei, kad teismų inspektoriai profesionaliai ir nešališkai tiria skundus dėl vyriausiojo inspektoriaus.

V. Išvada

53. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Curtea de Apel București* (Bukarešto apeliacinis teismas, Rumunija) pateiktą prejudicinį klausimą:

ESS 2 straipsnis, 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa ir 2006 m. gruodžio 13 d. Komisijos sprendimas 2006/928/EB, nustatantis bendradarbiavimo su Rumunija ir jos pažangos siekiant orientacinių tikslų teismų reformos ir kovos su korupcija srityse patikrinimo mechanizmą,

⁵¹ Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad reikia priimti „organinio įstatymo lygmens“ teisės aktą „kuriuo būtų užtikrinamos objektyvios garantijos dėl teismų inspektorių nepriklausomumo ir nešališkumo vyriausiojo inspektoriaus atžvilgiu, kai dėl pastarojo pateikiamas skundas dėl drausmės pažeidimo“. Atsižvelgdamas į ESS 5 straipsnyje įtvirtintą subsidarumo principą manau, kad valstybė narė, siekdama laikytis ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos ir Sprendimo 2006/928 reikalavimų, gali nustatyti, kokio pobūdžio priemonių reikia imtis dėl teisėjų ir prokurorų, įskaitant teismų inspektorių, drausmės pažeidimų tyrimo ir drausminių procedūrų, su sąlyga, kad tokios priemonės atitiktų lygiavertiškumo ir veiksmingumo principus.

⁵² Žr. *Ordinul*, Nr. 134/2018.

⁵³ 2018 m. spalio 8 d. *Monitorul Oficial al României*, I dalis, Nr. 850.

⁵⁴ Žr. Įstatymo Nr. 317/2004 69 straipsnio 1 dalies a punktą. Pagal šią nuostatą vyriausiasis inspektorius taip pat skiria Teismų inspekcijos direktorius, jų kadencija priklauso nuo vyriausiojo inspektoriaus kadencijos.

⁵⁵ Vyriausiasis inspektorius dalyvauja skiriant, vertinant ir atleidžiant teismų inspektorių. Žr., *inter alia*, Įsakymą Nr. 131/2018. Atrodo, kad nėra mechanizmo, kuris užkirstų kelią vyriausiajam inspektoriui pradėti tyrimą ir drausmines procedūras dėl teismų inspektorių, kurie tiria ar tyrė jo paties tariamai padarytus drausmės pažeidimus.

turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiami nacionaliniai įstatymai ar kiti teisės aktai, kuriuose numatyta, kad *Inspectia Judiciară* (Teismų inspekcija, Rumunija) vyriausiojo inspektoriaus tariamų drausmės pažeidimų tyrimą ir dėl jo vykdomas drausmines procedūras prižiūri jo pavaduotojas, o skundus dėl šių pažeidimų tiria šios institucijos teismų inspektoriai, kai šis pavaduotojas skiriamas išimtinai vyriausiojo inspektoriaus nuožiūra, jo kadencija priklauso ir sutampa su vyriausiojo inspektoriaus kadencija, o visi teismų inspektoriai yra pavaldūs vyriausiajam inspektoriui ir nuo jo priklauso jų karjera.